

Asia: VN/17850/2022

Lausuntopyyntö Ikäohjelmaa koskevasta valtioneuvoston periaatepäätöksestä

Osio 1: Mitkä ovat mielestäsi tärkeimmät tavat toteuttaa ikääntymiseen varautumista? Ota kantaa asteikolla samaa mieltä – jonkin verran samaa mieltä – jonkin verran eri mieltä – eri mieltä.

Vastuu ikääntymiseen varautumisesta on kunnilla ja hyvinvointialueilla

Samaa mieltä

Kolmannella sektorilla on merkittävä rooli ikääntymiseen varautumisessa

Jonkin verran samaa mieltä

Ihmisten omaa vastuuta ikääntymiseen varautumisessa tulee jatkossa kasvattaa

Samaa mieltä

Ikääntymiseen varautuminen edellyttää kansallisia poliittisia linjauksia ja päätöksentekoa

Samaa mieltä

Sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus on tärkeää ikääntymiseen varautumisessa

Samaa mieltä

Teknologialla on keskeinen rooli ikääntymiseen varautumisessa

Jonkin verran samaa mieltä

Ikääntymiseen voidaan varautua hyödyntämällä väestön ikääntymisen mahdollisuuksia ja iäkkäiden omia voimavaroja

Samaa mieltä

Osio 2: Arvioi läpileikkaavien teemojen tarkoituksenmukaisuutta

Iäkkäiden henkilöiden osallisuuden, itsemääräämisoikeuden ja voimavarojen vahvistaminen yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla

Tarkoituksenmukaisuus on suuri

Iäkkäiden henkilöiden yksilöllisten ominaisuuksien ja tarpeiden sekä iäkkään väestön moninaisuuden parempi huomioiminen yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla

Tarkoituksenmukaisuus on suuri

Ikääntymiseen liittyviin asenteisiin vaikuttaminen ja sukupolvien välisten suhteiden syventäminen

Tarkoituksenmukaisuus on suuri

Kerättävän tiedon luotettavuuden ja vertailukelpoisuuden parantaminen, toimintakäytänteiden vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen ja indikaattoreiden määrittely toiminnan laadun varmistamiseksi

Tarkoituksenmukaisuus on suuri

Väestön ikääntymiseen liittyvien mahdollisuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen

Tarkoituksenmukaisuus on suuri

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti läpileikkaavia teemoja koskien

-

Osio 3: Arvioi vaikuttavuustavoitteisiin kytkeytyvien tarkempien tavoitteiden ja toimenpiteiden täsmennyksen tarvetta

Ikääntymiseen varautuminen aloitetaan keski-ikässä ja sitä jatketaan eläkkeelle siirryttäessä (sekä omana että yhteiskunnan toimintana)

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Erilaisilla ratkaisuilla ja joustoilla varmistetaan entistä pidemmät työurat ja ehkäistään ikäsyrrjintää työelämässä

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Ikäihmisten palveluissa työskentelevän henkilöstön osaamista, työ- ja toimintakykyä ja jaksamista sekä alan vetovoimaa on parannettu

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

Työhyvinvoinnin kehittäminen on integroitu palvelutoiminnan ja hoidon laadun kehittämiseen sekä omavalvontaan ja sen vaikutuksista kerätään systemaattisesti tietoa organisaatioista ja kansallisesti tiedolla johtamisen tueksi

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen

Olemassa oleva lainsäädäntö ja lainsäädännön muutokset tukevat tavoitteiden saavuttamista ja kulkevat mukana huomioiden eri palvelut ikääntyneiden palveluissa

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Vahvistetaan esihenkilöiden ja työyhteisöjen osaamista ja ymmärrystä moninaisuuden huomioon ottamisesta ja johtamisesta valmentavan johtamisen keinoin, jonka myötä ikäihmisten palveluissa voidaan tehdä yhä useammin työtä yhteisöohjautuvasti.

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Kehitetään ja tutkitaan, miten työhyvinvoinnin kehittäminen parhaiten integroidaan palvelutoiminnan ja hoidon laadun kehittämiseen sekä toimintayksiköiden omavalvontaan, tavoitteena ikäihmisten palveluissa työskentelevien työkuormituksen pysyminen hallinnassa.

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Kerätään systemaattisesti tietoa työhyvinvoinnista organisaatioista ja kansallisesti tiedolla johtamisen tueksi

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Vastataan työelämän ja ikääntyvien työikäisten osaamistarpeisiin edistämällä jatkuvaa oppimista työpaikoilla ja vapaa-ajalla

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen

Ikäihmisten palveluissa tutkitaan ja kehitetään sekä otetaan käyttöön uudenlaisia toimintamalleja moniammatillisuuden lisäämiseen ja uramalleja ammatillisen osaamisen vahvistamiseen

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Osallistetaan henkilöstöä toiminnan kehittämiseen ja levitetään parhaita käytäntöjä valtakunnallisesti

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Tehdään yhteistyötä poikkihallinnollisen, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden -ohjelman sekä TYÖ2030 –ohjelman kanssa

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen: Ikääntyvien työikäisten työkyky on parantunut ja työurat ovat pidentyneet kokonaisuudesta:

Kokonaisuuden tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset ovat sinällään oikeansuuntaiset, mutta riittämättömät. Henkilöstön työhyvinvointiin, saatavuuteen ja jaksamiseen panostaminen on keskeistä, jotta palvelut voidaan ylipäätään turvata jatkossa. Työhyvinvointiin panostamalla voidaan ehkäistä henkilöstön poistuvuutta. Erilaiset joustavat mallit on otettava käyttöön, hyödynnettävä olemassaolevia hyviä malleja ja otettava henkilöstö mukaan työn kehittämiseen kaikissa vaiheissa. Myös osatyökyisten mukaanottaminen on keskeistä, jotta kaikkien potentiaalinen työkyky saadaan käyttöön.

Moniammatillisuus (ja monikulttuurisuus) on arkipäivää ja kaikkien työpanos tulee ottaa huomioon ajatuksella 'oikea työntekijä oikeassa tehtävässä'. Työnjakoa tulee kehittää avoimesti. Ikäihmisten kohdalla kyse on suurimmalta osalta hoivasta, ei hoidosta, jolloin esim. kuntouttavaa ja

elämänhallintaa tukevia toimia ja sitä tuottavaa henkilöstöä tulee olla riittävästi. Varsinaisen hoidon tarve korostuu valtaosin vasta viimeisissä vaiheissa.

lääkäiden toimintakyky ja osallisuus ovat vahvistuneet siten, että aktiivisten, toimintakykyisten elinvuosien määrä on kasvanut

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Uudet toimintatavat tukevat ja motivoivat iäkästä väestöä terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä kuten liikunnan, mielen hyvinvoinnin, kulttuurihyvinvoinnin ja osallisuuden edistämässä ja ravitsemuksen parantamisessa

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

Panostamalla riskiväestöjen varhaiseen tunnistamiseen ja kohdentamalla heille ennaltaehkäiseviä toimia, on vähennetty toimintakyvyn laskua ja sairastavuutta, erityisesti muistisairauksia

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

lääkäiden toimintakyvyn kehittäminen, suositukset ja toimenpiteet perustuvat näyttöön perustuvaan tietopohjaan

Alatavoite on hyvä tällaisenaan.

lääkäiden osallisuus ja itsemääräämisoikeus ovat vahvistuneet

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Jatketaan hyvien ja toimivien toimintamallien käyttöönottoa ja kehittämistä iäkkäiden toimintakyvyn tukemisessa, esimerkiksi elintapaohjauksen, liikunnan, ravitsemuksen, mielen hyvinvoinnin, kulttuurihyvinvoinnin ja kansalaistoiminnan alueilla

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Jatketaan arviointi-, toteuttamis- ja levittämismallien kehittämistä

Toimenpide on hyvä sellaisenaan

Kehitetään ja otetaan käyttöön toimivia käytänteitä hyvinvointialueiden ja kuntien toteuttamaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) toiminnan ja kuntien muun toiminnan sekä kolmannen sektorin välisen yhdyspintatyön ja yhteistyön parantamiseksi

Toimenpide on hyvä sellaisenaan

Kehitetään ja otetaan käyttöön iäkkäiden henkilöiden osallisuutta parantavia toimintakäytänteitä palveluissa ja muussa toiminnassa

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Rakennetaan näyttöön perustuvaa tietopohjaa, jonka avulla saadaan luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa väestön ikääntymiseen varautumisessa ja taloudellisen kestävyuden varmistamisessa (esim. RAI – mittariston laajempi hyödyntäminen, laatuindikaattorit, Active Ageing Index (AAI)).

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen läkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään kokonaisuudesta:

lääkäiden toimintakyvyn tukeminen on tärkeätä, jotta ikääntyessä toimintakyky säilyy mahdollisimman pitkään. Tämä edellyttää moniammatillista työtettä, ennaltaehkäiseviä palveluita kuten ravinto- ja terveysneuvontaa, sekä kulttuuri- ja liikuntapalveluita. Palveluiden tuottamisessa tarvitaan erilaisia ammattilaisia hoitajien lisäksi. Valtaosa ikäihmisten palveluista erityisesti alkuvaiheessa on enemmän hoivaa kuin hoitoa ja siksi erilaisia ammattiryhmiä kuten hoiva-avustajia, virkistys- ja liikuntaohjaajia, fysioterapeutteja ym tarvitaan turvaamaan ikääntyneiden palvelukykyä. Tähän on myös varattava riittävä resurssit palvelun tarjoajan toimesta.

Julkinen sektori tunnistaa ja mahdollistaa vapaaehtoistoiminnan yhteiskuntaa ja vapaaehtoisia hyödyttävällä tavalla

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Kunnat ja hyvinvointialueet vakiinnuttavat toimintaansa rakenteita, jotka edistävät ja aktivoivat paikallisen ja alueellisen tason vapaaehtoistoimintaa

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Julkinen sektori on selvittänyt erilaisia vaihtoehtoja, miten vapaaehtoistoimijoille voidaan tarjota tukea niiden hallinnollisissa asioissa

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen

Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen on lisännyt ikääntyvien osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Alatavoite on hyvä sellaisenaan

Vapaaehtoistoiminta on edistänyt ikääntyvien terveyttä ja hyvinvointia

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Jatketaan vapaaehtoistoiminnan asemaa edistävien rakenteiden levittämistä kuntatasolla aiemmin toteutetun kehittämistyön pohjalta

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön valtakunnallinen ratkaisu kansalaistoimijoiden tukemiseksi niiden hallinnollisissa asioissa (mm. talousosaaminen, yhdistysten perustaminen ja rahoitushaut)

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen

Selvitetään, mallinnetaan ja jalkautetaan vapaaehtoistoimintaa koordinoivien tahojen toimintaan erilaisia vaihtoehtoja vapaaehtoistoimijoiden uudistumisen tukemiseksi

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen Vapaaehtoistoiminnalla on vakiintunut asema ikääntyvässä yhteiskunnassa - kokonaisuudesta

Vapaaehtoistoiminta tuottaa parhaimmillaan hyötyä ja iloa niin palvelun antajalle kuin saajalle. On kuitenkin muistettava, että kyse on vapaaehtoisesta osallistumisesta eikä sen varaan voi laskea

pysyvästi. Erilaisia malleja vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi on hyvä miettiä, mutta se on aina vain täydentävää palvelua. Ensisijainen vastuu palveluista tulee aina olla julkisella sektorilla. Lisäksi vapaaehtoistoiminnan kehittäminen ja koordinointi vaatii resursseja, joihin on panostettava niin taloudellisesti kuin varaamalla riittävät henkilöstöresurssit palvelujen ohjaamiseen. Vapaaehtoistoiminta ei synny tyhjiössä ja myös järjestöjen toimintaedellytykset on turvattava.

Teknologian hyödyntäminen ikäihmisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä hoidon ja huolenpidon tukena on lisääntynyt. Teknologiset ratkaisut sisältyvät luontevana osana ikääntyvän henkilön omasta hyvinvoinnista, terveydestä ja toimintakyvystä huolehtimiseen sekä palvelujärjestelmään.

Alatavoite on hyvä sellaisenaan

lääkärit pystyvät hyödyntämään itsenäistä arkea tukevaa teknologiaa oman hyvinvointinsa, terveytensä ja toimintakyvynsä parantamiseksi.

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

Yhteiskunta tukee ikääntyneiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia hyödyntää itsenäistä suoriutumista tukevaa teknologiaa.

Alatavoite on hyvä sellaisenaan

Teknologian hyödyntäminen on lisännyt ammattilaisten työhyvinvointia.

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen

Asenteet teknologian käyttöön ovat myönteisiä. Ammattilaiset, ikäihmiset ja heidän omaisensa ovat mukana teknologian kehittämisessä ja käyttöönotossa.

Alatavoite on hyvä sellaisenaan

Analytiikan ja tekoälyn käyttö suurten tietomassojen hyödyntämisessä on parantanut toiminnan kustannusvaikuttavuutta, laatua ja läpinäkyvyyttä. Tietojen käyttö on eettistä ja tietoturvasta ja –suojasta on huolehdittu.

Alatavoite on hyvä sellaisenaan

Suomi on ikäteknologian kehittämisen ja hyödyntämisen mallimaa ja kokemuksiamme sekä osaamistamme hyödynnetään laajasti maailmalla. Teknologian vienti on luonut hyvinvointia Suomeen esimerkiksi työpaikkoina, investointeina ja uusina ratkaisuin.

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

- **Jatketaan teknologian hyödyntämistä aiemman kehittämistyön pohjalta, sisältöinä:**
 - **Autetaan iäkkäitä löytämään ja hyödyntämään itselleen sopivia teknologioita, jotka tukevat itsenäistä kotona asumista, omasta hyvinvoinnista, terveydestä ja toimintakyvystä huolehtimista sekä omaehtoista sosiaalista kanssakäymistä.**
 - **Kehitetään teknologian hyödyntämismahdollisuuksia palvelujärjestelmässä**

- Kootaan erilaiset iäkkäiden palvelut yhteen toimivien alustaratkaisujen ja kokonaisarkkitehtuurien avulla sekä ratkaisuja yhteen sovittamalla. Arvioidaan mahdollisuudet sisällyttää kokoaville alustoille myös itse hankittua teknologiaa.
- Hyödynnetään teknologian käytöstä kertyvää tietoa sekä hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn edistämiseksi että palvelujärjestelmässä
- Kehitetään hankintaprosesseja siten, että hankittavien teknologisten ratkaisujen vaikuttavuus, potilasturvallisuus, käytettävyys ja sujuva käyttöönotto varmistetaan

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

- **Otetaan käyttöön ikäteknologian kansallinen koordinaatiomalli:**

- Kootaan ja jaetaan tietoa vaikuttavista toimintamalleista ja käytännöistä sekä tuetaan niiden kehittämistä, käyttöönottoa ja seuranta.
- Arvioidaan ikäteknologiaratkaisujen vaikuttavuutta ja kustannushyötyjä sekä kootaan tieto Digi-HTA-menetelmällä arvioiduista ratkaisuista.
- Edistetään myönteistä asennetta teknologian mahdollisuuksien hyödyntämiseen, jotta hyvät käytännöt saadaan leviämään.
- Ohjataan alueita ja organisoidaan vertaisoppimista sekä edistetään verkostomaista kansallista ja alueellista yhteistyötä eri toimijoiden kesken tukemaan teknologian käyttöönottoa laajasti eri alueilla
- Edistetään ikäteknologian toimintamallin kaupallisia ja kansainvälisiä mahdollisuuksia mm. selkiyttämällä koordinaatiota palvelujärjestelmän ja muun rahoituksen välillä.

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

- **Käyttäjälähtöisyyden edistäminen:**

- Varmistetaan ikääntyneille, omaisille ja ammattilaisille digituen ja jatkuvan teknologisen oppimisen keinoin valmiudet käyttää koko ajan kehittyvää teknologiaa
- Varmistetaan ikäteknologiaratkaisujen tietosuoja ja –turva sekä potilasturvallisuus ja kyberturvallisuus
- Huolehditaan yksityisyyden suojasta, eettisyydestä ja vastuullisuudesta
- Tuetaan ikäihmisten osallistumista käyttäjälähtöiseen tuotekehitykseen

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen Teknologia on lisännyt hyvinvointia kokonaisuudesta

Teknologia ja digitaalisuus on tätä päivää ja erityisesti tulevaisuutta eikä sen kaikkia hyödyntämismahdollisuuksia osata vielä edes kuvitella. Siihen liittyy myös haasteita. Jo nyt on huomattu, että iso osa ikäihmisistä ei osaa käyttää teknologiaa ja vaikka ikäluokkien vaihtuessa tilanne osin korjaantuu, on uuden opettelu aina ikääntyneelle vaikeampaa kuin nuoremmille. Lisäksi ikääntyessä erilaiset aisti- ja koordinaatorajoitteet voivat vaikeuttaa teknologian käyttöä. Tämä tulee ottaa huomioon.

Henkilökunnan osalta on muistettava riittävä perehdyttäminen teknologiaan ja tuen antaminen. JHL on osallistunut erilaisiin hankkeisiin, joissa on kysytty vanhustenhoivan henkilöstöltä kokemuksia teknologiasta työssä. Suurimmaksi haasteeksi on koettu toimimattomat laitteet, puutteellinen perehdytys ja käyttäjätuen puute. Jotta teknologiasta saadaan paras mahdollinen apu, on olennaisen tärkeää varmistaa henkilöstön suhtautuminen ja motivoiminen sen käyttöön. Siksi erilaisen teknologian käyttöönottoa suunniteltaessa henkilöstö kaikilla tasoilla on otettava mukaan jo suunnittelun alkuvaiheessa.

Ihmiset ennakoivat ja varautuvat ikääntymisen haasteisiin asumisessaan

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Ikääntyneille soveltuvia esteettömiä ja muunneltavia asuntoja on kehitetty, korjattu ja rakennettu

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Asuinympäristöjen suunnittelussa ja kehittämisessä on huomioitu ikääntyvien tarpeet, osallisuus ja teknologian hyödyntäminen

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Tuetaan ikääntyneiden asumisen ennakointia ja varautumista asumisen neuvontaa ja korjausneuvontaa lisäämällä

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

- **Vahvistetaan kuntien ja hyvinvointialueiden ikääntyneiden asumisen ja asumispalveluiden kehittämistä**
 - vanhuspalvelulain toteutuksen tuki ja osaamisen lisääminen asumisessa ja asumispalveluissa
 - tuki kuntien ja hyvinvointialueiden kehittämishankkeisiin
 - ikäystävällisten asuinympäristöjen kehittäminen verkostoyhteistyön avulla
 - hyvien käytäntöjen ja esimerkkien levittäminen

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

- **Edistetään asuntokannan korjaamista ikäystävälliseksi**

- o korjausavustusten saatavuuden turvaaminen ja avustusehtojen ajantasaisuuden tarkistaminen
- o asunnon korjaustarpeiden arviointimenetelmien kehittäminen ja levittäminen

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

- Kehitetään ja lisätään ikääntyneiden asumisratkaisuja

- o kaikille sopivan suunnittelun (Design for All) -periaatteen vahvistaminen asuntopuunnittelussa
- o yhteisöllisen asumisen (shl) ja muun välimuotoisen asumisen kehittäminen ja toteuttaminen ARAn erityisryhmien asumisen investointiavustuksella
- o eri hallintamuotojen hyödyntäminen ikääntyneiden asumisessa.

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen Asuminen ja asuinympäristöt ovat ikäystävällisiä kokonaisuudesta

Asuinympäristön merkitys on suuri kaikille ryhmille. Esim. esteettömyydestä, hyvästä infrasta ja toimivista palveluista hyötyvät niin lapsiperheet, vammaiset kuin ikäihmisetkin. Siksi asuinympäristöä tulee kehittää kaikille toimivaksi.

Asumisratkaisuja tulee myös kehittää ja tuottaa erilaisia vaihtoehtoisia asumismalleja. Ikäihmiselle paras paikka on koti, mutta koti voi sijaita myös palvelutalossa, ympärivuorokautisessa asumispalvelussa tms. Koti ei muodostu seinistä vaan siitä, minkälaista elämää siellä pystyy viettämään.

lääkäiden palveluja on uudistettu sisällöllisesti ja rakenteellisesti varmistaen iäkkäille heidän tarvitsemansa hyvinvointia, toimintakykyä ja terveyttä edistävä laadukas hoito ja huolenpito

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Asiakas- ja palveluohjauksessa sekä palveluissa on varmistettu palveluintegraatio, oikea-aikaiset, turvalliset ja tarpeenmukaiset palvelut ja kustannusvaikuttavien palvelujen järjestämisen. Hyvinvointia ja terveyttä edistävä neuvontatyö on osa ohjausta.

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Kotiin annettavissa palveluissa on käytössä akuuttihoidon, kuntoutuksen ja omaishoidon toimintamallit, uusia teknologioita hyödynnetään, palvelut toimivat ympärivuorokauden ja toiminnanohjaus-järjestelmät tukevat johtamista ja henkilöstön joustavaa kohdentamista asiakkaiden palvelutarpeen mukaan.

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

Kotona asuminen ja asuinympäristöt ovat toimivia ja turvallisia sekä muuttuvat tarpeen mukaan ja lisäävät iäkkään osallistumismahdollisuuksia myös tulevaisuudessa.

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Ekologisesti kestävä käytännöt ovat osa palvelujärjestelmää

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Kehitetään edelleen asiakas- ja palveluohjausta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä toimintakyvyn tukemisen näkökulmasta ja vastataan asiakkaan yksilöllisiin palvelutarpeisiin.

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Kehitetään edelleen omavalvontaa ja laatuindikaattoreita sekä juurrutetaan hyviä toimintakäytänteitä.

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Tuetaan kotona-asumista kehittämällä ja ottamalla käyttöön integroituneita toimintamalleja, joissa teknologiat ovat osa palveluekosysteemiä.

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Laatuindikaattorien, mittareiden ja laatutasojen edelleen kehittäminen

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Ekologinen kestävyysajattelu juurrutetaan palvelujen suunnitteluun ja käytäntöön niin, että taloudellinen ja aineellinen toiminta sopeutetaan luonnon kestäkykyyn

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Kehitetään ja otetaan käyttöön toimintamalleja, jotka parantavat henkilöstön saatavuutta ja riittävyyttä iäkkäiden palveluissa.

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

- **Palvelujen riittävyyden ja henkilöstön saatavuuden parantamiseksi arvioidaan ainakin seuraavat toimenpiteet:**
 - **Kiertävien perhehoitajien lisääminen kotona asumisen tueksi**
 - **Perhehoidon lisääminen niiden asiakkaiden osalta, joille se on sopiva palvelumuoto**
 - **Hoiva-avustajia hyödyntäminen niiden asiakkaiden osalta, joiden palvelutarpeisiin heidän osaamisellaan voidaan vastata**
 - **Kansainvälisen rekrytoinnin hyvien käytäntöjen arvioiminen ja levittäminen**
 - **Sijaisjärjestelyjä koskeva kehittäminen**

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen Palvelut toteutetaan sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla kokonaisuudesta

Kuten edellä keskeistä on tuottaa palvelut siten, että palvelun tarvitsija saa sen avun ja palvelun jota tarvitsee parhaalla mahdollisella tavalla. Tämä edellyttää moniammatillista työtettä ja riittävää henkilöstömäärää. Vaikka teknologia muodostaa entistä suuremman osan palveluista, tarvitaan hoivassa ja hoidossa aina vuorovaikutusta ihmisten välillä. Hyvinvoiva henkilöstö on välttämätön edellytys laadukkaille palveluille ja hyvälle asiakaskokemukselle. Hoivapalveluissa on toimittava myös yhteistyössä omaisten ja läheisten kanssa.

Mikä tarkemmista tavoitteista ja toimenpiteistä on mielestäsi erityisen tärkeä vuoteen 2030 mennessä?

Keskeistä on varmistaa riittävä henkilöstön määrä ja kehittää toimenpiteitä, joilla vahvistetaan veto- ja pitovoimatekijöitä. Jo nyt on olemassa työpaikkoja, joissa viihdytään ja näistä saatuja kokemuksia tulee hyödyntää laajemmin.

Osio 4: Mitä mahdollisuuksia väestön ikääntyminen tuo ja kuinka mahdollisuuksia voitaisi hyödyntää?

Ikäihmiset ovat heterogeeninen ryhmä, joka myös jakaantuu useamman vuosikymmenen ajanjaksolle. Juuri eläköityneet tai eläköitymässä olevat voivat olla hyvä voimavara joko vapaaehtoisminnassa tai jatkamalla edelleen työelämässä erilaisin joustavin mallein. Toisaalta elämän viimeisiin vuosiin kohdistuu enemmän hoivon ja myös hoidon tarvetta, johon pitää voida vastata yksilöllisesti. Ikäihmisiä tulee ottaa mukaan kehittämään palveluita, teknisiä ratkaisuja ja suunnittelemaan käyttäjälähtöisiä palveluita. Näin heitä myös osallistetaan aktiivisiksi toimijoiksi yhteiskunnassa, mikä parhaimmillaan lisää toimintakykyä ja elämänlaatua.

Osio 5: Pohdi vielä lopuksi, mitkä olisivat iäkkäiden asioiden osalta tärkeimmät kehitettävät asiat hallituskauden 2027-2031 aikana?

Teknologian tulosta työelämään ja hoivaan on nähty vasta alkua. On tärkeää varmistaa kaikissa vaiheissa se, että työikäinen väestö pysyy mukana teknisessä kehityksessä, näin heillä on paremmat valmiudet sen hyödyntämiseen myös myöhemmin ikääntyessä. Teknologiassa tarvitaan tukea jo työelämässä ja sen opettamiseen ja tietojen päivittämiseen on varattava riittävästi resursseja. Laitteistojen ja ohjelmistojen on oltava tehokkaita ja toimivia. Paras lopputulos saadaan silloin kun uutta teknologiaa kehitetään yhteistyössä käyttäjien kanssa ja arvioidaan tärkeimmät käyttökohteet.

Työhyvinvointi on keskeinen pitovoimatekijä sote-alalla. Tähän panostaminen on nopein keino helpottaa alan työvoimatilannetta. Hyviä käytäntöjä on perattava ja niitä tulee hyödyntää laajemmin. Eri työpaikoille ei välttämättä sovi samat keinot, mutta yhteistoiminta henkilöstön kanssa on olennaista, jotta työhyvinvointi saadaan paremmalle tasolle. Tähän on puututtava nopeasti ja siihen on varattava tarvittaessa kehittämisrahaa.

Osio 6: Mitä muita asioita haluaisit nostaa periaatepäätöksen kokonaisuudesta?

Periaatepäätös on sinällään hyvä ja nostaa oikeita asioita esille. Kokonaisuus jää kuitenkin irtonaiseksi ja siitä puuttuu konkretia ja esim. tieto tavoitteiden toteutumisen seurannasta. Lisäksi ikääntyneitä koskevaan keskeiseen ongelmaan eli riittämättömään hoivapaikkojen määrään ei viitata koko periaatepäätöksessä lainkaan. Se on kuitenkin tällä hetkellä suurin haaste siinä, miten palvelut pystytään ylipäättään toteuttamaan. STM on perustanut työryhmän syksyllä 2021 sote-alan henkilöstön saatavuuteen liittyen, mikä on sinällään hyvä. On olennaista, että toimia suunnitellaan yhdessä henkilöstön ja työmarkkinajärjestöjen kanssa. Ilman riittävästi henkilöstöä ei voida tuottaa laadukkaita palveluita, joita periaatepäätös kuitenkin peräänkuuluttaa. Nopeimpia keinoja on työhyvinvointiin panostaminen ja sitä kautta henkilöstön pitovoimatekijöiden parantaminen.

Palveluita on tarjolla tällä hetkellä myös liian vähän ja ne on kohdennettu osin väärin. Ajatus kodista kaikkien parhaana asuinpaikkana loppuun asti on osin utopiaa. Toisaalta koti voidaan rakentaa myös erilaisiin ympäristöihin, jolloin palvelua voidaan antaa siten, että ikäihminen kokdee olonsa

turvalliseksi ja huomioiduksi missä tahansa. Ikäihmisten palvelut eivät tällä hetkellä ole henkilöstön kannalta vetovoimaisia ja alan kuormittavuus ja erityisesti kotihoidon todella raskas tilanne pahentaa tilannetta entisestään.

Vapaaehtoistyön merkitys nousee vahvasti esiin. On muistettava että kyse on aina vapaaehtoisesta työstä, jonka varaan ei voi laskea pysyviä toimintamalleja. Toisaalta, mikäli vapaaehtoistoiminnan roolia halutaan vahvistaa, on turvattava näitä tuottavien järjestöjen resurssit. Omaishoitoa ei periaatepäätöksessä tuotu esiin ja sen merkitys on kuitenkin suuri niin taloudellisesti kuin ikäihmisen itsensä ja omaishoitajan kannalta. Tähän on luotava yhtenäiset omaishoitajia tukevat toimintamallit.

Bäcklund-Kajanmaa Sari
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry